

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งนำเสนอตามลำดับหัวข้อดังนี้

1. การศึกษานอกโรงเรียน
2. องค์การบริหารส่วนตำบลกับนโยบายในการจัดการศึกษาในท้องถิ่น
3. ศักยภาพในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล
 - 3.1 ด้านอาคารสถานที่
 - 3.2 ด้านงบประมาณ
 - 3.3 ด้านบุคลากร
 - 3.4 ด้านวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี
 - 3.5 ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษานอกโรงเรียน

การศึกษานอกโรงเรียนเป็นการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อให้บริการกลุ่มเป้าหมายที่อยู่นอกโรงเรียน โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาส ผู้ขาดโอกาสและพลาดโอกาสทางการศึกษา โดยมีหลักการในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ดังนี้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2535, หน้า 7-9)

1. ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา การศึกษานอกโรงเรียนเป็นการจัดบริการทางการศึกษาเพื่อให้โอกาสแก่ผู้ด้อยโอกาส ขาดโอกาส และพลาดโอกาสทางการศึกษา เพื่อให้มีโอกาสรับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีข้อจำกัดในด้านต่าง ๆ เช่น เพศ วัย พื้นฐานการศึกษา อาชีพ ความสนใจทางเศรษฐกิจ
2. การกระจายโอกาสทางการศึกษา การศึกษานอกโรงเรียนจะต้องใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาไปสู่กลุ่มเป้าหมายให้ครอบคลุมทั่วถึง
3. ส่งเสริมการศึกษาที่เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษานอกโรงเรียนควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่ต่อเนื่อง ผู้เรียนมีความพร้อมเมื่อใดก็สามารถศึกษาหาความรู้ได้ตลอดเวลาทุกช่วงชีวิต
4. สนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย การศึกษานอกโรงเรียนจะต้องจัดเพื่อสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายซึ่งอาจจะมีแตกต่างกัน

5. ยึดหยุ่น หลากหลายและสัมพันธ์กับสภาพการดำเนินชีวิต เนื้อหาหลักสูตรและ กิจกรรมการจัดการศึกษานอกโรงเรียนควรมีความยืดหยุ่นหลากหลายและสอดคล้องกับสภาพ การดำเนินชีวิตของผู้เรียนและบริบทของชุมชน

6. มีความหลากหลายในรูปแบบการเรียนการสอน การศึกษานอกโรงเรียนควรมีรูปแบบ ที่หลากหลายเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน เช่น บางรูปแบบอาจมีครูผู้สอนและจัดสอน เต็มเวลา บางรูปแบบอาจสอนบางเวลาโดยให้ผู้เรียนสามารถเรียนสลับกับการทำงานได้ บางรูปแบบอาจเรียนด้วยตนเองโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป บางรูปแบบอาจเรียนโดยอาศัยสื่อต่าง ๆ

7. การจัดการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคลเนื่องจากกลุ่มเป้าหมาย การศึกษานอกโรงเรียนประกอบไปด้วยบุคคลที่มีความหลากหลายและมีความแตกต่างกัน

8. การมีส่วนร่วมของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย การจัดการศึกษานอกโรงเรียนต้อง เปิดโอกาสให้ชุมชนและกลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทาง และจัดกิจกรรมการศึกษา นอกโรงเรียน

9. การระดมทุนทางสังคม การจัดการศึกษานอกโรงเรียนต้องมีภาระระดมทุนทางสังคม เพื่อส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชนและกลไกทุกภาคส่วนของสังคม นำทรัพยากร ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมในสังคมมาใช้

ความหมายการศึกษานอกโรงเรียน

ความหมายของการศึกษานอกโรงเรียน ได้มีบุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ ได้ให้ความหมาย ของคำว่า การศึกษานอกโรงเรียน ไว้ดังนี้

การศึกษานอกโรงเรียนเป็นลักษณะการจัดกิจกรรมทางการศึกษาในรูปแบบนอกระบบ การศึกษาในโรงเรียนตามปกติ ไม่ว่ากิจกรรมนั้นจะจัดขึ้นเป็นกิจกรรมค้างหาก หรือจัดเป็น ส่วนสำคัญของกิจกรรมอื่น ๆ เป็นกิจกรรมที่มีขึ้นเพื่อก่อให้เกิดความรู้หรือการเรียนรู้ขึ้นมา ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

อุ้นตา นพคุณ (2541, หน้า 8-10) ได้ให้ความหมายว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึงกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ ที่สถาบันต่าง ๆ ในสังคมจัดขึ้น โดยมีเจตนาและวัตถุประสงค์ ที่จะให้การเรียนรู้แก่ประชาชนที่สามารถกำหนดให้แก่ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทุกชุมชน และ ทุกระดับการศึกษา เพื่อให้บุคคลดังกล่าวมีความรู้ ทักษะและเจตคติ ค่านิยมที่ดี กิจกรรมทาง การศึกษาที่เรียกว่า การศึกษานอกโรงเรียน จะต้องจัดขึ้นในเวลาอันสั้น หลักสูตรยืดหยุ่น ประหยัด และตอบสนองความต้องการความสนใจของผู้เรียนและปัญหาชุมชน

การศึกษานอกโรงเรียนหรือการศึกษาผู้ใหญ่เป็นการจัดกิจกรรมการศึกษาที่แต่เดิมนั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บริการกับกลุ่มผู้ใหญ่ที่ด้อยโอกาส ขาดโอกาสและพลาดโอกาสทางการศึกษา

โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดแตกต่างกัน ในภายหลังพบว่ากลุ่มเป้าหมายการศึกษานอกโรงเรียน มิได้จำกัดเฉพาะกลุ่มผู้ใหญ่เท่านั้น แต่ยังกระจายอยู่ในเด็กวัยเรียนที่ด้อยโอกาสขาดโอกาสและพลาดโอกาสทางการศึกษาด้วยหลายประเทศ จึงเริ่มใช้คำอื่น ๆ แทนคำว่า “การศึกษาผู้ใหญ่” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทั้งสองกลุ่มดังกล่าว เช่นคำว่า “การศึกษาต่อเนื่อง” “การศึกษานอกระบบ” “การศึกษาส่วนขยาย” “การศึกษานอกโรงเรียน” (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2547, หน้า 9)

การศึกษานอกโรงเรียน หมายถึง ประสบการณ์และกิจกรรมทางการศึกษาทุกรูปแบบที่จัดให้แก่ประชาชนที่อยู่นอกระบบ โรงเรียนทั้งหมด ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่ประชากรก่อนวัยเรียน ประชากรที่อยู่ในวัยเรียนแต่พลาดโอกาสเข้าศึกษาในระดับต่าง ๆ ประชากรที่มีอายุพ้นวัยเรียนในระบบโรงเรียนแล้วตลอดจนประชากรวัยแรงงานและวัยอื่น ๆ โดยไม่จำกัดด้วยเพศ พื้นฐาน การศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ความสนใจ โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้รับความรู้ทั้งในด้านความรู้ที่เป็นพื้นฐานแก่การดำรงชีวิต การอ่านการเขียน ความรู้ทางทักษะอาชีพและข่าวสารข้อมูลที่เป็นปัจจุบันในเรื่องต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและปรับตัวเข้ากับเจตนารมณ์และสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม การศึกษาประเภทนี้มีความยืดหยุ่นในเรื่องระบบระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านอายุของผู้เรียน ระยะเวลา หลักสูตร วิธีการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล สถานที่เรียน ผู้เรียนสามารถเข้าเรียนได้เมื่อมีความพร้อม หยุดเรียนได้เมื่อมีภาระความจำเป็นและกลับมาเรียนใหม่ได้เมื่อต้องการ เป็นการจัดการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและสังคม หน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการศึกษาประเภทนี้ ไม่จำกัดเฉพาะสถาบันการศึกษา อาจเป็นหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและไม่จำกัดเฉพาะ สถาบันการศึกษา อาจเป็นหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2547, หน้า 10)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ การศึกษานอกโรงเรียนจึงยึดหลักการสำคัญ 5 ประการ คือ หลักความเสมอภาคทางการศึกษา หลักการพึ่งตนเองและการพึ่งพาตนเอง หลักการบูรณาการการเรียนรู้และวิถีชีวิต หลักความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนกับหลักการเรียนรู้ร่วมกัน และการมีส่วนร่วมของชุมชน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2547, หน้า 28)

ภารกิจของการศึกษานอกโรงเรียน ภารกิจหลักของงานการศึกษานอกโรงเรียนแบ่งเป็น 3 ประเภท (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2544, หน้า 2) คือ

1. จัดการศึกษานอกโรงเรียน โดยมุ่งจัดการศึกษาให้กับประชาชน และผู้ด้อยโอกาสที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อ่อนออก เขียนได้ รวมทั้งการจัดการศึกษา

สายสามัญและสายอาชีพ ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อยกระดับการศึกษาและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับกลุ่มเป้าหมาย

2. ส่งเสริมการศึกษาในโรงเรียน โดยจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน ในรูปแบบการใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา สื่อรายการวิทยุและโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

3. จัดส่งเสริมและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและทันสมัยรู้เท่าทันการตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา และรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

ภารกิจทั้งหมดดังกล่าว โดยสรุปก็เพื่อจัดการศึกษาตลอดชีวิตให้แก่ประชาชนทั้งในและนอกระบบโรงเรียน มีโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทักษะอาชีพ และข่าวสารข้อมูลที่ทันสมัยในทุกช่วงเวลาที่ต้องการอย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต โดยอาจสรุปเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ การศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพและการศึกษาตามอัธยาศัย

การจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนในปัจจุบัน ได้จัดเป็นกระบวนการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษา 4 ด้าน คือ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2547, หน้า 10-12)

1. การศึกษาพื้นฐาน การศึกษาพื้นฐานเป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้โดยมีการจัดกิจกรรมที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระตั้งแต่การส่งเสริมการรู้หนังสือ การศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ได้ปรับจัดให้เข้ามาสู่หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนเทียบเท่าการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาต่อเนื่อง การจัดการศึกษาพื้นฐานคำนึงถึงความแตกต่างกันของผู้เรียนส่วนมากคือผู้ใหญ่และใช้จิตวิทยาผู้ใหญ่

2. การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถและทักษะในการประกอบอาชีพของบุคคล ซึ่งการจัดการศึกษาดังกล่าวจะพิจารณาถึงความต้องการในการเรียนรู้ โดยมีระบบการจำแนกผู้เรียนที่จะเรียนวิชาชีพแต่ละกลุ่มแต่ละประเภท มีการวางแผนการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม และมุ่งเน้นการปฏิบัติจริงที่บูรณาการกับวิถีชีวิต โดยใช้วงจรกระบวนการคิด การทำ การจำ การแก้ปัญหาและการพัฒนา เพื่อให้บุคคลและชุมชนร่วมกันแก้ปัญหาการว่างงานและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจชุมชน

3. การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมความรู้ ความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้สามารถจัดการกับตนเองและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีความสุขตามสภาพและมีความปลอดภัยในสังคม โดยเป็นการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการองค์ความรู้และ

กระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันเข้าด้วยกัน ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น กลุ่มสนใจ กิจกรรมค่ายการฝึกอบรม ซึ่งมุ่งหมายที่จะเสริมสร้างความสามารถให้กับบุคคล เพื่อให้มีทักษะชีวิตในการแก้ปัญหาเฉพาะด้านที่เหมาะสม กับแต่ละพื้นที่และสถานการณ์ เช่น ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การป้องกันสาธารณภัย การจราจร การดูแลสุขภาพอนามัย

4. การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน เป็นการจัดการศึกษาที่บูรณาการความรู้และทักษะจากการศึกษา ที่ผู้เรียนมีอยู่หรือได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน โดยมีรูปแบบที่หลากหลายใช้ชุมชนเป็นฐานในการพัฒนาการเรียนรู้และทุนทางสังคมเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ และมีเนื้อหาสาระเน้นหนักในเรื่องที่เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง สังคม สิ่งแวดล้อม ตลอดจนคุณธรรม จริยธรรม การจัดการกิจกรรมมีรูปแบบที่หลากหลาย สอดคล้องกับเนื้อหาสาระและสภาพของกลุ่มเป้าหมาย เช่น การจัดค่ายประชาธิปไตย วิชากิจชุมชน เวทีชาวบ้าน เวทีประชาธิปไตย โดยกระบวนการเรียนรู้จะผสมผสานทั้งการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และชุมชนที่เข้มแข็งเป็นปึกแผ่น สามารถพึ่งพาตนเองได้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและประชาชน อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขตามวิถีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยตลอดจนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีมีการพัฒนาที่ยั่งยืน

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ โดยใช้หลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่พ้นเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับหรือกลุ่มเป้าหมายที่พลาดโอกาส และขาดโอกาสได้รับการศึกษาในระบบ หรือในพื้นที่สถานศึกษาไม่สามารถจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ให้ได้โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2547, หน้า 14)

1. ระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษาที่จัดให้กลุ่มเป้าหมายที่ยังไม่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า
2. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการศึกษาที่จัดให้กลุ่มเป้าหมายที่ควรจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า
3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการศึกษาที่จัดให้กลุ่มเป้าหมายที่จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือเทียบเท่า

หลักการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนตามหลักเกณฑ์ และวิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียนหลักสูตรการศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีหลักการดังนี้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2546, หน้า 920)

1. เป็นการศึกษาสำหรับผู้พ้นเกณฑ์การศึกษาคะบังคับ
 2. เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นสำหรับกลุ่มเป้าหมายผู้ที่พลาดโอกาสและขาดโอกาสได้รับการศึกษาในระบบหรือในพื้นที่สถานศึกษาในระบบไม่สามารถจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปีให้ได้
 3. เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น เน้นการเรียนรู้แบบบูรณาการและการปฏิบัติจริง สอดคล้องกับวิถีชีวิต นำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพได้ทันที
 4. เป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เห็นคุณค่าและมีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถพึ่งตนเองได้ ตลอดจนแสวงหาความรู้ในการพัฒนาตนเองและสังคมอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
 5. เป็นการศึกษาที่ให้คุณค่าของความรู้ ประสบการณ์และอาชีพของผู้เรียน โดยสามารถนำมาเทียบโอนเป็นผลการเรียนตามหลักสูตรได้
 6. ส่งเสริมให้บุคคล องค์กร ชุมชนในสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- หลักการและแนวคิดที่สำคัญของการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ คือ การฝึกให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถและมีทักษะในการศึกษาแสวงหาความรู้เพิ่มเติม (Learn How to Know) การศึกษาคด้วยตนเอง (Self – Directed Learning) และ การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Individual Learning) รวมทั้งการส่งเสริมการทำงานร่วมกันด้วยกระบวนการกลุ่ม เพื่อการสร้างคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบ เสียสละเพื่อส่วนรวม

จุดเด่นของการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ อยู่ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนวิชาเรียนที่ตนเองมีความพร้อมที่สุด นอกจากนั้นยังเปิดโอกาสให้มีการเทียบโอนอาชีพ และเทียบโอนวิชาสามัญได้ เป็นการยอมรับความรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียนที่มีมาก่อน เป็นส่วนหนึ่งของผลการเรียนตามหลักสูตรได้ ซึ่งเรื่องการเทียบโอนนี้สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 15 ที่ให้มีการเทียบโอนผลการศึกษากันได้ทั้งจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาคตามอัธยาศัย (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2543, หน้า 34) ทั้งนี้ได้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 มาตรา 28 หลักสูตรการศึกษา ระดับต่าง ๆ รวมทั้งหลักสูตรการศึกษาสำหรับบุคคลตามมาตรา 10 วรรคสอง วรรคสามและวรรคสี่ ต้องมีลักษณะหลากหลาย ทั้งนี้ให้จัดตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ สาระของหลักสูตร ทั้งที่เป็นวิชาการและวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสามารถทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ โดยใช้หลักเกณฑ์ และวิธีการศึกษานอกโรงเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ปีการศึกษาหนึ่งแบ่งออกเป็น

2 ภาคเรียน ภาคเรียนละประมาณ 20 สัปดาห์ ใช้เวลาเรียนตลอดหลักสูตรแต่ละระดับการศึกษา ไม่น้อยกว่า 4 ภาคเรียน ในกรณีที่ผู้เรียนผ่านการประเมินความรู้และประสบการณ์หรือเทียบโอน ผลการเรียนรู้สามารถจบหลักสูตรก่อน 4 ภาคเรียน ได้ตลอดการเรียนมีกิจกรรมหลัก 4 กิจกรรม คือ การจัดการเรียนรู้โดยพบกลุ่ม การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย การทำ โครงการ การสอนเสริมและทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) โดยมีสาระสำคัญดังนี้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2546, หน้า 20-26)

1. การพบ กลุ่ม (พก.) โดยจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการให้นักศึกษาสร้างความรู้ความคิดได้ด้วยตนเอง ให้เวลาประมาณ 3-5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ มีขั้นตอนดังนี้

1.1 ให้นักเรียนนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าจากกิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่องและหรือโครงการซึ่งได้รับมอบหมาย หรือวางแผนการเรียนรู้ร่วมกับครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไว้ล่วงหน้า

1.2 ทดสอบความรู้ความเข้าใจสาระเนื้อหาโดยครูและสถานศึกษาเป็นผู้จัดทำ ข้อสอบย่อยในลักษณะถาม – ตอบ และให้นักศึกษาตอบคำถามเป็นข้อเขียนสั้น ๆ ซึ่งสรุปเป็น ความคิดรวบยอดที่เป็นความรู้ความเข้าใจของตัวนักศึกษาเอง

1.3 จัดการเรียนการสอนในเนื้อหาสาระใหม่ ซึ่งร่วมกันวางแผนไว้แล้วหรือเนื้อหา สาระที่จำเป็น ซึ่งนักศึกษายังไม่เข้าใจและต้องการจะเรียนรู้เพิ่มเติม

1.4 ฝึกกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากกลุ่ม จากสื่อ โดยครูเป็นผู้จัดการกระตุ้นและเสริมความรู้ให้

1.5 วางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง (กรด.)

2. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง (กรด.) ดำเนินการ โดยมอบหมายหรือวางแผนการเรียนรู้ การกำหนดงาน ประเด็นให้นักศึกษาได้เรียนรู้ด้วยตนเองต่อเนื่องจากการพบกลุ่ม ซึ่งอาจไปศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ ผู้รู้ ภูมิปัญญาจากสื่ออื่น ๆ และนำความรู้ความเข้าใจไปนำเสนอกับกลุ่มนักศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน การพบกลุ่มครั้งต่อไป โดยสามารถดำเนินการเป็นกลุ่มหรือรายบุคคลได้ตามความเหมาะสมในแต่ละเนื้อหาสาระ

3. ดำเนินการให้มีการจัดทำโครงการ (คงป.) ครูและนักศึกษาร่วมกันวางแผนและกำหนดการจัดทำโครงการทุกหมวดวิชาที่ลงทะเบียนแต่ละภาคเรียน โดยบูรณาการกับการดำรงชีวิต ประกอบอาชีพ เน้น การทำโครงการที่เป็นสภาพจริง เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาหรือการพัฒนาเช่น โครงการเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น

4. การจัดการเรียนรู้โดยการสอนเสริม (สส.) ใช้กับเนื้อหาที่ยากเหมาะที่จะให้วิทยากร ผู้รู้ผู้ชำนาญ ในเนื้อหานั้น ๆ เป็นผู้อธิบายจึงจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจดีขึ้น ช่วงเวลาและสถานที่ในการสอนเสริม เป็นไปตามแผนที่ร่วมกันกำหนดไว้โดยใช้เวลาที่เหมาะสมนอกเหนือจากเวลา

การพบกลุ่ม โดยกำหนดให้สอนเสริม กลุ่มสาระละ 3 ครั้ง ๆ ละไม่เกิน 3 ชั่วโมง ในแต่ละระดับ โดยมีจำนวนนักศึกษาเข้ารับการสอนเสริมไม่น้อยกว่า 20 คน ต่อ 1 ครั้ง ทั้งนี้สถานศึกษาต้องให้ความเห็นชอบในการพิจารณาคัดเลือกวิทยากรที่เหมาะสมในการจัดการสอนเสริมแต่ละครั้ง

5. การจัดการเรียนรู้โดยการทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) ซึ่งเป็นกิจกรรมในการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มและเป็นเงื่อนไขของการจบหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนทุกระดับ เป็นกิจกรรมกลุ่มที่นักศึกษาให้ความสนใจ ความถนัด โดยเน้นการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษา และเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตจริง เพื่อพัฒนาตนเอง ครอบครัวชุมชน สังคมและสิ่งแวดล้อม มีการปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข นักศึกษาต้องทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต ไม่น้อยกว่า 100 ชั่วโมง โดยทำในภาคเรียนหนึ่งหรือทำสะสมทุกภาค และทำร่วมกับนักศึกษาในระดับการศึกษา อื่น ๆ ได้จนครบตามเกณฑ์ทั้งหมด

องค์การบริหารส่วนตำบลกับนโยบายในการจัดการศึกษาในท้องถิ่น

แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น ฮอลโลเวย์ (Holloway, 1951, pp. 101-103) ได้กล่าวว่า การปกครองตนเองของท้องถิ่นหมายถึงองค์กรที่มีอาณาเขตที่แน่นอน มีประชากรตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มีอำนาจปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตนเอง และมีสภาของท้องถิ่นที่มีสมาชิกได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน รวมทั้ง มอนตาญ (Montagu, 1984, p. 574) นิยามว่าการปกครองท้องถิ่นหมายถึงการปกครอง ซึ่งหน่วยการปกครองท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้งโดยอิสระเพื่อเลือกผู้ที่มีหน้าที่บริหารการปกครองท้องถิ่น มีอำนาจอิสระพร้อมความรับผิดชอบ ซึ่งคนสามารถใช้ได้โดยปลอดจากการควบคุมของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลางหรือภูมิภาค แต่ทั้งนี้หน่วยการปกครองท้องถิ่นยังต้องอยู่ภายใต้บทบังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศ ไม่ได้กลายเป็นรัฐอิสระใหม่อย่างไร ชนะศักดิ์ ยวนบูรณ์ (2540, หน้า ก) และ สถาบันดำรงราชานุภาพ (2543, หน้า 1) ได้กล่าวถึงองค์การบริหารส่วนตำบลไว้ว่า เป็นหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นภายใต้ นโยบายการกระจายอำนาจการปกครองขึ้นพื้นฐานของรัฐบาล โดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม สามารถกำหนดแผนงาน โครงการและกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตำบล หมู่บ้าน ให้สอดคล้องกับปัญหาและตรงตามความต้องการของประชาชนในตำบล หมู่บ้าน อย่างแท้จริง

โครงสร้างอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลในปัจจุบัน กรมการปกครอง (2539, หน้า 88) และ พันธุ์ชัย วัฒนชัย และคณะ (2541, หน้า 25) ระบุสอดคล้องกันว่า มีการจัดโครงสร้างเช่นเดียวกับ โครงสร้างการปกครองประเทศในระบบการเมืองแบบ ประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา ประกอบด้วย สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีสมาชิกที่มาจากการ เลือกตั้งจากประชาชนในตำบล ทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ และคณะกรรมการบริหารองค์การบริหาร ส่วนตำบลมาจากการเลือกในองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหาร ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

สภาองค์การบริหารส่วนตำบล กองราชการส่วนตำบล (2539, หน้า 7) ระบุไว้ว่า สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้าน ละ 2 คน ซึ่งเลือกตั้งโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ในกรณีเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมีหมู่บ้านเดียว (กองราชการตำบล, 2539, หน้า 2) ระบุให้ สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 6 คน กรณีเขตองค์การบริหารส่วนตำบลมีสองหมู่บ้านให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบล หมู่บ้านละ 3 คน อายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีกำหนดคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง ให้มีประธานสภา องค์การบริหารส่วนตำบล รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และเลขานุการสภา โดยเลือก จากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี

สภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบลร่างข้อบังคับ ตำบล ร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี ร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีเพิ่มเติม และควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตาม นโยบาย แผนพัฒนาตำบลและกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ

คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2546, หน้า 7) ระบุว่า คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มาจากการเลือกตั้งกันเอง ระหว่างสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีวาระการทำงาน 4 ปี ประกอบด้วย นายกองค์การบริหาร ส่วนตำบล 1 คน และรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 2 คน เลือกจากสมาชิกสภาองค์การ บริหารส่วนตำบล แล้วเสนอนายอำเภอแต่งตั้ง มีปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเลขานุการ ของคณะกรรมการบริหาร คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่บริหารกิจการ ขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามมติ ข้อบังคับและแผนพัฒนาตำบลและรับผิดชอบ การบริหาร กิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล ต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จัดทำแผนพัฒนา ตำบลและงบประมาณประจำปี เสนอให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นชอบ รายงานผล

การปฏิบัติงานและการใช้จ่ายเงิน ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลทราบอย่างน้อยปีละ 2 ครั้งและปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย

การจัดชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบล (กรมการปกครอง, 2539, หน้า 88) ระบุว่า องค์การบริหารส่วนตำบล เกิดจากการยกฐานะสภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกัน ตามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท (หนึ่งแสนห้าหมื่นบาทถ้วน) องค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่งมีศักยภาพแตกต่างกันมาก สำนักงานคณะกรรมการพนักงานเทศบาล (กท.) ในฐานะผู้กำหนดมาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้จัดแบ่งชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยคำนึงถึงรายได้ ขนาดของพื้นที่และจำนวนประชากร จึงแบ่งชั้นองค์การบริหารส่วนตำบลออกเป็น 5 ชั้น (กรมการปกครอง, 2539, หน้า 132) รายละเอียดดังต่อไปนี้

ชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบล	รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล	ระดับรายได้
1	20 ล้านบาทขึ้นไป	มาก
2	12-20 ล้านบาท	มาก
3	6-12 ล้านบาท	ปานกลาง
4	3-6 ล้านบาท	น้อย
5	ไม่เกิน 3 ล้านบาท	น้อย

การจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นหน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่น จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 มีอำนาจในการพัฒนาด้านสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมในเขตตำบลและมีอำนาจหน้าที่อื่นตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการจัดการศึกษาที่เป็นการพัฒนาทางด้านสังคม จัดเป็นการพัฒนาคน มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะคนที่ได้รับการพัฒนาจะเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาทุก ๆ ด้าน

การจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลสามารถกระทำได้ภายใต้ระเบียบกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 นโยบายของรัฐบาล นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และนโยบายของกระทรวงมหาดไทย จากพระราชบัญญัติและนโยบายดังกล่าวเบื้องต้น กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการถ่ายโอนการจัดการศึกษาให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสนองต่อนโยบายการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อริย์ชัย คลีสุณฑร และประชา รัตวร, 2543, หน้า 32) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การจัดการศึกษาในระบบ ให้ถ่ายโอนการศึกษาก่อนวัยเรียน และระดับประถมศึกษาให้แก่เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตพื้นที่ที่ตั้งอยู่ (ยกเว้นที่อยู่ในความดูแลของตำรวจตระเวนชายแดน) การศึกษาระดับมัธยมศึกษาให้ถ่ายโอนให้เทศบาลนคร เทศบาลเมืองและองค์การบริหารส่วนจังหวัด (เฉพาะกรณีอยู่นอกเขตเทศบาล) สำหรับเทศบาลตำบลถ้ามีความพร้อมที่จะดำเนินการก็สามารถดำเนินการได้โดยแจ้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้โอนให้อีกต่อหนึ่งสำหรับการจัดการศึกษาพิเศษยังคงให้หน่วยงานเดิมดำเนินการต่อไป

รูปแบบการถ่ายโอนการศึกษาก่อนวัยเรียน ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาให้ท้องถิ่น ดำเนินการเองหรือท้องถิ่นร่วมดำเนินการ โดยกำหนดระยะเวลาในการถ่ายโอน แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ สถานศึกษาปฐมวัยให้แก่เทศบาลหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น ที่มีความพร้อมที่สถานศึกษาแห่งนั้นตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ ในระหว่างระยะเวลาดังกล่าวกระทรวงการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ก็จะต้องส่งเสริมให้มีการประสานความร่วมมือระหว่างเขตพื้นที่การศึกษากับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเตรียมรับการถ่ายโอนภารกิจด้านการจัดการศึกษา

ระยะที่ 2 คือ ระหว่างปีงบประมาณ 2549-2554 ให้ถ่ายโอนการจัดการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐานที่อยู่ในกลุ่มภารกิจที่จะต้องถ่ายโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สถานศึกษาตั้งอยู่ในเขตและมีความพร้อมตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ยกเว้นการจัดการศึกษาในลักษณะที่รัฐจะต้องดำเนินการเองไม่ต้องโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ 1) การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา 2) การจัดการศึกษาในลักษณะพิเศษ เช่น ก) สถานศึกษาที่จัดการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศและมุ่งให้บริการในเขตพื้นที่กว้างกว่าเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ข) สถานศึกษาที่จัดการศึกษาในเชิงทดลอง วิจัยและพัฒนา สถานศึกษาที่จัดการศึกษาเพื่อผู้พิการและด้อยโอกาส ค) สถานศึกษาที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นสถานศึกษาตัวอย่างสำหรับการจัดการศึกษาในระดับภาค ในระดับจังหวัด หรือในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ง) สถานศึกษาที่มีลักษณะและขนาดใหญ่หรือขนาดใหญ่พิเศษที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 2,000 คน ขึ้นไปซึ่งมีภาระในแง่ปริมาณ การบริหารบุคคลและมีความซับซ้อนในการบริหารสูง จ) สถานศึกษาที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินมาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานสถานศึกษาในถิ่นทุรกันดารหรือสถานศึกษาที่อยู่ในความดูแลของตำรวจตระเวนชายแดนและ ฉ) สถานศึกษาที่มีฐานะเป็นองค์กรมหาชน

การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่ง หรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น

วิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาท้องถิ่น ให้กระทรวงการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและมีหน้าที่ในการประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งการเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เกณฑ์ประเมินความพร้อมของท้องถิ่นเกณฑ์ประเมินความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษา ที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำประชาพิจารณ์ทั่วประเทศ มีดังนี้

1. องค์ประกอบด้วยความพร้อม พิจารณาจากรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศักยภาพในการบริหารงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนและที่จัดเก็บได้ ตลอดจนความสามารถในการระดมทรัพยากรเพื่อจัดการศึกษาอย่างเหมาะสมตามสภาพความพร้อม มีแผนการจัดการศึกษาที่ต้องเสนอความพร้อมด้านงบประมาณ บุคลากร การควบคุมพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา อาคาร สถานที่ ครุภัณฑ์และวัสดุอุปกรณ์ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กระทรวงศึกษาฯ กำหนด
2. องค์ประกอบด้านความเหมาะสม พิจารณาจากสัดส่วนจำนวนสถานศึกษาในทุกสังกัด กับจำนวนประชากรในวัยเรียน สภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ การคมนาคมและการเดินทางของนักเรียน ผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของหน่วยงานอื่นหรือภาคเอกชนประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษา ระดับต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนการสนับสนุนของชุมชน เอกชน และสถานประกอบการในท้องถิ่น

3. องค์ประกอบด้านความต้องการในท้องถิ่น พิจารณาจากเสียงความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ในเขตพื้นที่ ที่รับผิดชอบ ความเห็นของสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และความเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาและครู

ผลการทำประชาพิจารณ์จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไปพบว่า มีผู้เห็นด้วยกับหลักเกณฑ์การประเมินร้อยละ 86.4 ตลอดจนมีข้อเสนอแนะว่าการถ่ายโอนการจัดการศึกษาต้องพิจารณาศักยภาพของท้องถิ่น ความต้องการของประชาชน ตลอดจนควรมีการพัฒนาบุคลากรของ อบต. ให้มีความรู้ความสามารถก่อนที่สำคัญกระทรวงการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมต้องเป็นพี่เลี้ยงดูแลด้านคุณภาพมาตรฐานทางวิชาการ

ศักยภาพในการจัดการศึกษาขององค์กรบริหารส่วนตำบล

การเตรียมความพร้อมของการถ่ายโอนภารกิจและบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษา ขึ้นพื้นฐานขององค์กรบริหารส่วนตำบล ซึ่งงานวิจัยนี้เจาะจงเฉพาะการจัดการศึกษานอกโรงเรียน สายสามัญ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ตามบทบาทภารกิจการจัดการศึกษาเดิม

สำนักบริหารการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้ดูแลควบคุมและรับผิดชอบ โดยมีหน่วยงานสถานศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนเป็นผู้ปฏิบัติในส่วนภูมิภาค คือ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอและศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

กรอบความคิดงานวิจัยนี้จึงจำเป็นต้องใช้บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ รวมทั้งภารกิจในการจัดกิจกรรมดำเนินการของการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญในการจัดกิจกรรมดำเนินการของการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ เป็นพื้นฐานการประเมินความเห็นของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อศักยภาพในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออก องค์ประกอบ 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านอาคารสถานที่
2. ด้านงบประมาณ
3. ด้านบุคลากร
4. ด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี
5. ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา

ดังนั้น เพื่อเป็นการขยายกรอบความคิดการจัดการดำเนินการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ จึงใช้การดำเนินงานของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเป็นแนวทางเบื้องต้นในการเตรียมความพร้อมศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญในพื้นที่ตำบล โดยองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ดำเนินการจัดการและบริหารตามกรอบและวิธีการของการศึกษานอกโรงเรียนเป็นเบื้องต้น ดังนี้

ด้านอาคารสถานที่ ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ได้ดำเนินการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ในระดับพื้นที่อำเภอ มีอาคารสำนักงานอำนวยการ 1 อาคาร ใช้สำหรับในการบริหารและการจัดการศึกษา สำหรับในระดับพื้นที่ตำบล จัดให้มีอาคารสำหรับใช้ในการเรียนการสอน คือ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบล ทุกตำบล ตำบลละ 1 แห่ง ในบางพื้นที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้มาก ก่อสร้างอาคารแบบถาวร มอบให้ไว้ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน บางพื้นที่ได้รับการบริจาคหรือสนับสนุนจากภาคเอกชนในการจัดสร้างอาคารมอบให้ ส่วนในการดูแลรับผิดชอบเป็นบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานการศึกษานอกโรงเรียน

เป้าหมาย

องค์การบริหารส่วนตำบลรับการถ่ายโอนเรื่อง อาคารสถานที่ ซึ่งเป็นพื้นที่ตั้งของสถานศึกษาศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ที่ใช้เป็นสถานที่ในการอำนวยการจัดการบริหารและการจัดการ รวมทั้งจัดเตรียมวัสดุครุภัณฑ์สนับสนุนการดำเนินการศึกษานอก

โรงเรียนสาธิตสามัญ จำนวน 1 อาคาร รวมทั้งต้องรับการถ่ายโอนอาคารสถานที่ที่มีชื่อเรียกว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งใช้ในการจัดการเรียนการสอนและเป็นแหล่งการเรียนรู้ ในระดับพื้นที่ตำบล เป็นอาคารที่มีลักษณะมั่นคงถาวรและเหมาะสม เพียงพอต่อผู้เรียนจำนวน 100 คน

มาตรการ

มีงบประมาณและจัดเตรียมการ เรื่องการสนับสนุนงบประมาณ เพื่อนำมาใช้ในการจัดการ ในด้านอาคารสถานที่ ประกอบด้วยอาคารที่ใช้เป็นกองอำนวยการและ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งครุภัณฑ์ที่ใช้ในสำนักงานและศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ด้านงบประมาณ ตามแนวทางการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

พ.ศ. 2555-2559 องค์การบริหารส่วนตำบล ต้องระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งด้านงบประมาณ การเงิน ทรัพย์สิน บุคคล องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันทางศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่นมาใช้จัดการศึกษาและจัดสรร งบประมาณให้กับการศึกษา ในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

เป้าหมาย

1. จัดระบบและหรือ วางแผนการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาจาก งบประมาณ ทรัพย์สินและทรัพยากรที่ได้รับการสนับสนุนในประเทศจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน องค์กร สถาบัน รวมทั้งภายในเพื่อการศึกษาในอัตราส่วนที่เหมาะสมของงบประมาณ ทั้งหมดในปีงบประมาณนั้น ๆ

2. ส่งเสริม สนับสนุน รณรงค์ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

มาตรการ

1. จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาให้เหมาะสม และสอดคล้องกับ ความจำเป็นในการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละกลุ่ม โดยคำนึงถึงความเสมอภาคใน โอกาสทางการศึกษาและความเป็นธรรม

2. สนับสนุนงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการและงบลงทุนให้สถานศึกษา ตามนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติและภารกิจของสถานศึกษา โดยให้มีอิสระใน การบริหารงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา ดังนี้ ให้คำนึงถึงคุณภาพและความเสมอภาค ในโอกาสทางการศึกษา

3. สนับสนุนเงินอุดหนุนการศึกษาที่จัดโดยบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ตามความเหมาะสมและความจำเป็น

4. สนับสนุนเงินอุดหนุนทั่วไปเป็นค่าใช้จ่ายรายบุคคลที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน การศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญขั้นพื้นฐานที่จัด โดยรัฐให้เท่าเทียมกัน
5. จัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุนพัฒนาครูคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา
6. ให้มีระบบการตรวจสอบติดตามและประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการใช้จ่ายงบประมาณการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักการศึกษ แนวทางการจัดการศึกษาและคุณภาพมาตรฐานการศึกษา โดยหน่วยงานภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานอื่นที่มีหน้าที่ตรวจสอบภายนอก
7. ให้ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาโดยจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนด
8. สนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่น ให้สถานศึกษา สามารถและมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น
9. ส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรต่าง ๆ โดยการสนับสนุนการอุดหนุน และใช้มาตรการลดหย่อน หรือยกเว้นภาษีตามความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

ด้านบุคลากร แนวทางการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2555-2559
ขององค์การบริหารส่วนตำบลต้องวางแผนงานบุคคล เพื่อใช้ในการประสานข้อมูลและเป็นข้อมูลในการนำเสนอพิจารณาสรรหาบุคลากร พร้อมทั้งมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยมีสิทธิประโยชน์ สวัสดิการ ค่าตอบแทนเพียงพอและเหมาะสมกับคุณภาพและมาตรฐานวิชาชีพชั้นสูง

เป้าหมาย

1. มีการวางแผนงานบุคคลทางการศึกษาตามความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษา ตามเกณฑ์ที่กำหนด
 2. ครู คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้มีคุณภาพและมาตรฐานไปตามกฎหมาย
 3. มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา
- มาตรการ**
1. ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีบุคลากรผู้รับผิดชอบงานทางการศึกษา

2. ให้สถานศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนงานบุคคลทางการศึกษา ตามความต้องการ และตามเกณฑ์ที่กำหนด

3. จัดสรรทรัพยากรในการส่งเสริม พัฒนาครู คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาและ/หรือ มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อส่งเสริมงานที่ริเริ่มสร้างสรรค์ และ/หรือผลงานดีเด่นและเป็นรางวัลเชิดชู เกียรติ

4. จัดทำเกณฑ์และดำเนินการประเมินผลการปฏิบัติงานของครู คณาจารย์และบุคลากร ทางการศึกษา อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

5. จัดตั้งชมรมหรือองค์กรวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อร่วมกัน พัฒนาวินิจฉัยให้เป็นไปตามมาตรฐานและจรรยาบรรณ

6. ระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยนำประสบการณ์ ความรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้ เพื่อให้เกิดประ โยชน์ทาง การศึกษาและยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา

ด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี ดำเนินการตามแนวทางการจัดการศึกษาในองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2555-2559 ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาแบบเรียน เอกสารทางวิชาการสื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาโดยเร่งรัดพัฒนา จิตความสามารถในการผลิต จัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิตและมีแรงจูงใจในการผลิต รวมถึง การพัฒนาและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ตลอดจนการสื่อสารทุกรูปแบบ สื่อตัวนำ และโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคม และ การสื่อสารในรูปอื่น

เป้าหมาย

1. พัฒนาครู อาจารย์ คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ ในการผลิต พัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างเหมาะสม คำนึงและ เกิดประ โยชน์สูงสุด

2. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาจิตความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

มาตรการ

1. พัฒนาคณาจารย์ทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

2. พัฒนาจิตความสามารถผู้เรียนในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตัวเองได้อย่าง ต่อเนื่องตลอดชีวิต

3. จัดให้มีคลื่นความถี่ สื่อตัวนำและ โครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคมและการสื่อสารในรูปแบบอื่น ๆ เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย การทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะวัฒนธรรมตามความจำเป็น

4. จัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุน ประสาน ดูแล ให้บริการทางเทคโนโลยี เสนอแนะนโยบายแผนส่งเสริมและประสานการวิจัย การพัฒนาและการประยุกต์ใช้ รวมทั้งการประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของการผลิตและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา แนวทางการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2555-2559 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องจัดระบบบริหารและการจัดการทางการศึกษาให้สอดคล้องกับระบบการจัดการศึกษาของชาติ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีเอกภาพในเชิงนโยบาย มีความหลากหลายในการปฏิบัติ อีกทั้งมีความพร้อมในการดำเนินการจัดการศึกษา และส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น การกำหนดนโยบายและแผนการจัดการศึกษาให้คำนึงถึงผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของเอกชนหรือรับฟังความคิดเห็นของเอกชน และประชาชนประกอบการพิจารณา

เป้าหมาย

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมในการรับการถ่ายโอนการจัดการศึกษาจากรัฐและดำเนินการจัดการศึกษา
2. จัดการศึกษาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับระยะเวลาและเงื่อนไขที่ระบุไว้ในกฎหมาย ทั้งนี้ให้คำนึงถึงผลกระทบต่อการจัดการศึกษาเอกชน โดยรับฟังความคิดเห็นของเอกชนและประชาชนประกอบการพิจารณา
3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษา ดำเนินการจัดการศึกษาในรูปแบบคณะกรรมการ

4. สถานศึกษามีอิสระในการดำเนินการบริหารและจัดการศึกษา

มาตรการ

1. มีการเตรียมความพร้อมในการรับการถ่ายโอนการจัดการศึกษาจากรัฐและดำเนินการจัดการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ มาตรฐาน ตามศักยภาพ ความพร้อมและความต้องการของท้องถิ่น โดยได้รับการประสานและส่งเสริม สนับสนุน จากกระทรวงการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยตนเอง

2. ปรับปรุง แก้ไขข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ คำสั่งและเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้เอื้อต่อการบริหารจัดการศึกษาท้องถิ่น และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยไม่กระทบต่อการจัดการศึกษาของเอกชน

3. ให้มีคณะกรรมการพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

4. ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วยผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ และให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการ

5. ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษามีอิสระในการดำเนินการบริหารและจัดการศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โกวิท พวงงาม (2539, หน้า 35) ได้สำรวจภาคสนามถึงปัญหา และอุปสรรคในการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลที่จัดตั้งขึ้นเมื่อปี 2538 โดยภาพรวมพบประเด็นปัญหาที่คล้ายคลึงกัน ดังนี้

1. อาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ใน อบต. พบว่ามีปัญหาและอุปสรรค ดังนี้

1.1 ยังไม่สถานที่ตั้ง อบต. เป็นของตนเอง

1.2 สถานที่ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ใน อบต. ยังไม่พร้อม ไม่ดี และไม่เพียงพอ

2. เกี่ยวกับความรู้ความสามารถพบว่าเป็นปัญหา มีดังนี้

2.1 ไม่ค่อยมีความรู้ และประสบการณ์ ก้าวทำงานได้ไม่ดีเท่าที่ควร

2.2 ไม่มีความรู้ ความเข้าใจระบบ ระเบียบ ข้อบังคับของ อบต. และไม่ค่อยรู้เรื่องการทำงานบทบาทหน้าที่และข่าวสารต่าง ๆ

2.3 ประชาชนทั่วไปยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจและไม่ให้ความร่วมมือ

2.4 ปลัด อบต. ที่ตั้งเป็นการชั่วคราวไม่มีความรู้และไม่ทำงาน ทำงานไม่ทัน

พงศ์ศักดิ์ ศรีวรกุล (2541) ได้ทำการวิจัยศึกษาภาพส่วนตำบลในการดำเนินการจัดการศึกษาแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ โดยทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 170 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่รับรู้เข้าใจสภาพปัญหาและแนวทางพัฒนาการศึกษาในท้องถิ่นและสามารถระบุแหล่งของปัญหาส่วนใหญ่แล้วมาจากผู้ปกครองยากจน รองลงมาโรงเรียนขาดอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยด้วย

2. องค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ยังไม่ได้แสดงบทบาทในการดำเนินกิจกรรมสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาการศึกษา แต่สิ่งที่ทำได้ในขณะนี้ส่วนใหญ่เป็นการรณรงค์ให้เยาวชนอายุระหว่าง 3-4 ปี มีโอกาสเข้าเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รองลงมาการติดตามข่าวสารการศึกษาจากสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ และประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านได้เห็นความสำคัญของการศึกษา และจากการสัมภาษณ์องค์การบริหารส่วนใหญ่สามารถทำได้ดังนี้ คือการปรับปรุงบริเวณโรงเรียน อาคารสถานที่ตลอดจนถึงแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนการสอน

3. องค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่เห็นว่า สิ่งที่น่าทำได้คือการออกข้อบังคับขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการศึกษาโดยเฉพาะในเรื่องของการส่งเสริมครูให้มีโอกาสพัฒนาตนเองโดยการจัดอบรม สัมมนาศึกษาเพิ่มเติม และองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นว่า ยังไม่มีศักยภาพเพียงพอ และหาได้รับการสนับสนุนจากส่วนกลาง องค์การบริหารส่วนตำบลเห็นว่าสามารถดำเนินการได้

4. รูปแบบแนวทางความคิดขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินการจัดการศึกษาได้ผล ดังนี้

4.1 ให้แนวนโยบายการศึกษาแก่องค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อรับทราบและเข้าใจแนวทางการดำเนินการจัดการศึกษา

4.2 ให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน

4.3 ติดตามหาแนวทางความคิดให้แก่ประชาชนให้เห็นความสำคัญของศาสนา

4.4 เสริมบทบาทอำนาจหน้าที่ เตรียมความพร้อมก่อนดำเนินการจัดการศึกษา

4.5 ให้น่วยงานกลางเป็นตัวจุดคุณภาพการศึกษา

4.6 จัดให้มีการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลและโรงเรียน

4.7 ให้มีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตร การจัดกระบวนการการเรียนการสอน

4.8 ส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านอย่างแท้จริง และนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการเรียนการสอน

4.9 ผู้บริหารโรงเรียน ครู อาจารย์ มีคุณภาพ อุทิศเวลาให้กับราชการมากกว่าที่เป็นอยู่

4.10 จัดหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นให้เด็กเพื่อให้เกิดการเรียนรู้

ศุชาติ ศรีโสภณ (2545, หน้า 125) ที่พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลของแต่ละจังหวัด ยังไม่มีความเข้าใจที่ชัดเจนในบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดโครงสร้างและการรับผิดชอบดูแล การจัดการศึกษา การวางแผน การดำเนินงาน การจัดงบประมาณ การเตรียมบุคลากรและ การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นและชุมชน ไปดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารและ การจัดการศึกษาตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

พิธีสิทธิ์ คำวนศิลปี และศุภวัฒนากร วงศ์ธนวิสุ (2546, หน้า 155) ได้ศึกษาแนวทาง ในการเสริมสร้างศักยภาพและความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการบริหารจัดการ การศึกษา กระทรวงสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอน การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ผลการศึกษาพบว่า องค์การบริหาร ส่วนตำบลขนาดเล็กมีความด้อยทางศักยภาพทั้งทางด้านระบบสนับสนุน การบริการการจัดการและ ทางด้านตัวผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล แต่ในภาพ ไม่ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีขนาด เล็กหรือใหญ่ต่างก็ยังมีศักยภาพทางการบริหารต่ำ

วิทยาลัยนักรบริหารสถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน (2544, หน้า 29) รายงานการศึกษา กลุ่ม (Group Project) เรื่องการศึกษาสภาพและความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สรุปได้ว่าองค์การบริหาร ส่วนตำบลมีความพร้อมในการจัดการศึกษาทางด้านการส่งเสริมสนับสนุนหรือการดำเนินกิจกรรม การศึกษาด้านต่าง ๆ ได้อยู่ในระดับปานกลาง

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยอง (2543, บทคัดย่อ) ได้จัดทำงานวิจัยการศึกษา ความต้องการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดระยอง มีความต้องการมีส่วนร่วม จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในทุกด้าน ซึ่งได้แก่งานวิชาการ งานบริหารทั่วไป งานบุคลากร และ งานการเงินและงานพัสดุ ซึ่งเป็นภารกิจในการจัดการศึกษา

พิบูลย์พันธ์ สาทอง (2542, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาบทบาทด้านการศึกษา ขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติงานด้านการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีปัญหา เกี่ยวกับการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะเรื่องการจัดสรรงบประมาณและความรู้ การจัดสรรงบประมาณได้น้อย และเห็นว่าการจัดการศึกษายังไม่ใช่วิชาเร่งด่วน รวมทั้งการให้ องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดฝึกอบรม สัมมนา บทบาทด้านการศึกษาและองค์การบริหาร ส่วนตำบลไม่มีบุคลากรด้านการศึกษารับผิดชอบเฉพาะด้านการศึกษา

สุรชาติ แสันทวีสุข (2544, บทคัดย่อ) ได้ศึกษางานวิจัยในเรื่องการเตรียมความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาปฐมวัย จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า 1) การเตรียมความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดอุบลราชธานีเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัยอยู่ในระดับปานกลางซึ่งยังไม่มากพอที่จะรับผิดชอบจัดการศึกษาได้ตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด 2) การเตรียมความพร้อม ในการจัดการศึกษาปฐมวัยด้านบุคลากร ด้านงบประมาณและด้านอาคารสถานที่ของประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลและประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกัน 3) ปัญหาที่สำคัญที่สุดในการเตรียมความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล คือ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณและอาคารสถานที่ 4) ข้อเสนอแนะ ควรมีการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ตามลำดับ